

Ca mesager al lecturii „culturale” și al textelor gândite, nu reproduse, le voi da tot elevilor mei dreptul de a închide cercul experienței noastre didactice:

„Internetul/Lectura/Comunicarea se îmbină ca soarele, căldura și lumina.”

„Datorită Internetului poate am câștigat timp, deoarece poți găsi totul mai repede, există metode noi de comunicare, dar am pierdut plăcerea pe care o simțeau persoanele când citeau o carte și îi răsfoiau paginile.”

„În zilele noastre, comunicarea pe Internet este folosită tot mai mult, se discută pe diverse conturi, rețele de socializare. Câți dintre noi am mai scris, de exemplu, o scrisoare unui prieten?”

„Tehnica a progresat foarte mult, datorită Internetului avem parte de o comunicare mai rapidă, aflăm informații de care avem nevoie. Dar intelectul omenesc se degradează, oamenii citesc din ce în ce mai puține cărți. În prezent, oamenii nu mai comunică în realitate, ci virtual.”

„Pe vremuri, lectura era ceva prețios, lectura urmată de comunicare putea face persoanele să discute lucruri inteligente la un nivel mai înalt de cultură. Astăzi, tinerii nu prea știu ce înseamnă o carte, Internetul a cucerit mințile noilor generații. În lumea contemporană am câștigat multe pentru că munca fizică a devenit mai ușoară, dar am pierdut o mare parte din rațiune. Nu mai vrem să gândim și să facem mult efort, lăsăm tehnica să o facă pentru noi.”

Bibliografie

1. Cărtărescu, Mircea, *Ochiul căprui al dragostei noastre*, Editura Humanitas, București, 2012.
2. Constantinescu, Pompiliu, *Figuri literare*, Editura Minerva, București, 1989.
3. Manguel, Alberto, *Biblioteca nopții*, Editura Nemira, 2011.
4. Pleșu, Andrei, *Despre frumusețea uitată a vieții*, Editura Humanitas, București, 2011.
5. „Revista Cercurilor de lectură”, Anul 1, nr. 1, 2008, Editura Paralela 45.

Abstract. After finishing reading world we prepared in the spirit of high education for communication. Excessive virtual communication led me to realize a broad educational experience, designed to achieve two objectives: stimulating interest from generation of texts well thought out and reflection on the text as an end-product. To learn how to express our personal ideas is a sign of our respect for communication. **Key words:** Texts well thought out, digitalization of communication, cultural reading, critical reading

Georgiana Epureanu este profesoară la Colegiul Tehnic Napoca, Cluj.

NU PLAGIATULUI!

FORMAREA ȘI CONSOLIDAREA

DEPRINDERILOR DE MUNCĂ INTELLECTUALĂ

PROIECT ȘCOLAR INTERDISCIPLINAR

Ileana Ioanovici

„Mă aflu în fața unei coli albe de hârtie. Cum să încep? Scriu primele cuvinte. Șterg. Scriu o propoziție. E atât de stângace! Rup foaia. O altă coală albă, alte cuvinte așezate stingher într-un colț de pagină.

Cine nu a simțit emoție, teamă chiar, în fața unei coli de hârtie înainte de a scrie o temă pentru acasă, o scrisoare, o impresie de lectură, un gând într-un jurnal, o lucrare la un examen ș.a.?

Pot fi ele, ezitățile, temerile, emoțiile de tot felul domolite, îmblânzite, chiar alungate? Poți avea o relație confortabilă cu foaia albă? Te poți împrieteni cu ea? Cum? *E posibil ca un exercițiu îndelungat să fie cheia?* Ca gimnastica de întreținere? S-ar putea numi și așa. Nu, nu se pot compara. La sală mă duc cu plăcere, exercițiile sunt ușoare, sunt cu prietenii, deci mă simt bine. Când trebuie să scriu un eseu, la limba română, de exemplu, sau la geografie, mă rog. o lucrare de două-trei pagini, mă apucă disperarea. Deschid caietele, manualele, culegerile, dau o căutare cu Google, o sun pe Alex (ea e bună la chestiile astea!) și, în cele din urmă, copiez de ici de colo, umplu colile. Uneori, dacă am baftă, îmi iese ceva. Cel mai adesea e o pierdere de timp. Copy Paste e soluția! Dar de furtul intelectual ai auzit? De plagiat? N-am eu treabă cu asta, la noi, la elevi, merge și așa. Mai încolo, la facultate, poate, la masterat, la doctorat... Mai am până acolo!

E posibil ca un exercițiu îndelungat să fie cheia?

La început e lectura. Încet, încet se naște plăcerea lecturii. Reținem o imagine, o idee, o frântură de gând. La un moment dat dorim să ne amintim imaginea, ideea, gândul exprimat atât de limpede, de frumos. Înapoi la carte! La fișele de lectură, la însemnările din jurnal. Studiem – citim, consemnăm idei, extragem citate –, scriem note de lectură, alcătuim bibliografii și note de subsol, tehnoredactăm lucrări, le prezentăm în fața colegilor, la conferințe

și simpozioane. Suntem studenți, masteranzi, doctoranzi. În spatele nostru avem numeroși ani în care ne-am însușit tehnicile muncii cu cartea, ne-am format deprinderi de redactare și tehnoredactare. Este emoționant să stau în fața colii albe de hârtie. Este o emoție caldă, plăcută, familiară. Este emoția începutului.”

Este posibil ca un astfel de dialog să-l purtăm noi, profesorii de limba română, cu elevii noștri, generația internetului? Poate fi el un dialog fructuos? Da. Da, dialogul elev-profesor este posibil. Cadrul adecvat este acela al activităților extracurriculare, complementare celor prevăzute de programa școlară.

Un astfel de experiment, un proiect prin care am urmărit combaterea furtului intelectual facilitându-le elevilor accesul la tehnicile muncii cu cartea, la cunoașterea și aplicarea normelor de redactare și tehnoredactare a unei lucrări științifice, ne propunem să vă prezentăm în rândurile ce urmează. Proiectul s-a desfășurat la Liceul Teoretic Grigore Moisil din Timișoara în semestrul întâi al anului școlar 2012-2013, adresându-se elevilor din clasele a XI-a.

Cum s-a născut ideea?

Dialogul cu elevii ne-a condus la acest proiect. Încă din clasa a IX-a, cu ocazia prezentării lecturilor particulare, elevii îmi solicită permisiunea de a-și tehnoredacta materialele, rezumatele, eseurile etc. Mărturisesc că am rețineri, mă las convinsă greu. Motivul este ușor de ghicit. Mă tem că elevul va alege soluția facilă, va renunța la lectură, va copia rezumatul, va pierde astfel timpul cu lucruri inutile. În cele din urmă cedez punând condiții de tipul: vei folosi pentru toate materialele cuprinse în portofoliu același font, Times New Roman, și aceeași dimensiune a fontului, 12 în corpul lucrării, 14 în titluri, 10 în notele din subsolul, vei alinia textul folosind opțiunea stânga-dreapta (Justify; Ctrl + J) etc.; vei respecta, cu alte cuvinte, regulile învățate la TIC¹ despre tehnoredactarea unei lucrări. Formulez cu atenție cerința referitoare la tipul de

compunere, aspectul pe care să-l urmărească etc., toate materialele însoțite, bineînțeles, de fișa bibliografică, de bibliografia lucrării, acolo unde este cazul.²

În clasa a XI-a, după ce avem în urmă doi ani în care am exersat diferite tehnici ale muncii cu cartea (fișa bibliografică, extrasul, nota de lectură, bibliografia etc.), două lecții ne prilejuiesc momente recapitulative referitoare la tehnicile de documentare și la prezentarea orală a unei cercetări. Cu această ocazie vorbim despre selectarea surselor de documentare, alcătuirea unei bibliografii, fișarea ideilor, citarea în corpul lucrării, indicarea bibliografiei în text sau în subsol, pregătirea și prezentarea orală a unei cercetări. Tot acum stabilim și câteva reguli referitoare la prezentările PowerPoint.

Constatând de-a lungul anilor că numărul de ore alocat acestor aspecte ale muncii intelectuale este insuficient, am hotărât ca în acest an școlar să acord o atenție sporită temelor pentru acasă, individuale sau de grup, concepând un număr mai mare și mai divers de exerciții și modalități prin care să dezvolt o serie de competențe vizând redactarea și tehnoredactarea lucrărilor științifice, indiferent de domeniul abordat. Astfel s-a născut proiectul școlar interdisciplinar *Nu plagiatului! Formarea și consolidarea deprinderilor de muncă intelectuală*, care s-a adresat elevilor din trei clase a XI-a, profil real, filiera teoretică, specializarea matematică-informatică.

Cum s-a desfășurat proiectul?

1. Etapa de mediatizare a proiectului s-a axat pe informarea elevilor cu privire la scopul și conținutul acestuia în vederea configurării grupului țintă. Astfel, elevii din cele trei clase, organizați în 21 de grupe, au primit ca temă pentru acasă să întocmească bibliografia, să redacteze și să tehnoredacteze scurte eseuri cu o tematică variată, în funcție de interesele și preferințele lor, tematică ce a vizat domenii precum: literatura, artele plastice, religia, biologia, geografia, științele socio-politice, sportul ș.a. Bibliografia tematică a fiecărei lucrări s-a realizat pe baza ofertei fondului de carte al bibliotecii școlare, minimum cinci titluri pentru fiecare lucrare, la care s-au adăugat alte surse de documentare, la alegerea autorilor (biblioteca personală a elevului, biblioteci publice, internetul etc.). Produsul acestui proiect școlar a fost prezentat de fiecare grupă de elevi³ în fața colegilor de clasă și a constat într-un portofoliu cuprinzând, pe lângă lucrarea propriu-zisă, fișele bibliografice ale cărților și articolelor consultate, extrase și note de studiu⁴. Corectarea lucrărilor s-a realizat pe cale electronică, prin email. Fiecare grupă a transmis trei documente Word: foaia de titlu, eseu și bibliografia. În evaluarea acestora am avut în vedere atât redactarea cât și tehnoredactarea lucrărilor. În primul rând am urmărit relația dintre sursa bibliografică folosită și ideile formulate în lucrările elevilor. De asemenea, am putut avea un feedback asupra modului în care autorii eseurilor au dobândit competența de a folosi tipuri diferite de citare (citarea unui enunț integral, citarea unui fragment compact dintr-un enunț, citarea unor secvențe disparate dintr-un enunț) și competența de a face o trimitere bibliografică în subsolul lucrării folosind termeni consacrați (idem, ibidem, op. cit., lucr. cit., art. cit., loc. cit., passim, apud ș.a.). Am evaluat, de asemenea, modul în care s-a întocmit bibliografia lucrării, respectarea cerințelor specifice acesteia (preluarea informațiilor din foaia de titlu a cărții, respectarea criteriului de ordonare alfabetică, după numele autorului etc.). Aspectele care s-au corectat pe calea corespondenței electronice le putem grupa în două categorii: greșeli de redactare și greșeli de tehnoredactare. Cele mai numeroase greșeli de redactare au fost de exprimare, de ortografie și cele care au vizat

diferitele tipuri de citare.

La nivelul tehnoredactării, greșeli frecvente au apărut în aranjarea textului în pagina de titlu (centrarea titlului, centrarea datei, organizarea simetrică a informației referitoare la autori și la coordonator, alegerea dimensiunii literelor și a fontului ținând cont de criteriul estetic etc.), alinierea textului stânga-dreapta în lucrarea propriu-zisă și în bibliografie, alinierea textului în notele din subsol, folosirea diacriticelor, folosirea corectă a blankului, numerotarea paginilor ș.a.

2. Această etapă, de masă, a realizat o punte de legătură între activitatea didactică propriu-zisă și proiectul „Nu plagiatului!”. În urma evaluării celor 21 de lucrări, au fost selecționate nouă grupe de elevi care au participat la activitățile programate în cadrul proiectului: corectarea și finalizarea eseurilor, pregătirea prezentărilor PowerPoint și participarea la un concurs. În etapa de documentare am elaborat un set de exerciții care au avut ca obiectiv cunoașterea și aprofundarea tehnicilor de documentare, redactare și tehnoredactare în vederea realizării unei lucrări științifice. Cerințele formulate au vizat: întocmirea unei fișe bibliografice, selectarea afirmațiilor corecte referitoare la regulile pe care trebuie să le respectăm atunci când scriem fișa bibliografică a unei cărți, respectiv bibliografia unei lucrări, corectarea greșelilor dintr-o lista bibliografică dată, valorificarea ideilor exprimate de prozatorul bănățean Sorin Titel în eseu intitulat *Un cititor ideal* în trei variante de citare diferite și scrierea unui eseu de o pagină fructificând idei dintr-un grupaj de extrase date (Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, Jean Chevalier și Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, Mircea Eliade, *Imagini și simboluri*, *Eseu despre simbolismul magico-religios*) referitoare la simbolistica casei. Li s-a cerut elevilor ca eseu să aibă un titlu sugestiv, să respecte normele de citare și de tehnoredactare învățate. De asemenea, eseu trebuia să fie precedat de foaia de titlu și însoțit de bibliografia folosită. O ultimă recomandare era aceea de a nu uita notele din subsol. Acest set de exerciții a fost rezolvat de elevii participanți la Concursul „Nu plagiatului!” ce s-a desfășurat într-un laborator de informatică al liceului. Prin tragere la sorți s-au configurat grupele de elevi. Materialele au fost tehnoredactate și, apoi, trimise pentru evaluare

pe email. Rezultatele au fost aduse la cunoștința elevilor a doua zi. S-au obținut două premii I (92 de puncte din 100), un premiu II (88 de puncte) și un premiu III (82 de puncte). Grupa de pe locul al patrulea a realizat 81 de puncte, iar ultimii clasaiți au obținut 70 de puncte. Apreciem că rezultatele au fost deosebit de bune.

La etapa de diseminare a proiectului au participat, pe lângă echipa de proiect, cei 25 de elevi din Liceul Teoretic Grigore Moisil, Timișoara împreună cu cei doi coordonatori, profesorul de limba română și documentaristul CDI-ului, partenerii de proiect, câte șase elevi din trei licee timișorene (Colegiul Național C.D. Loga, Colegiul Național Bănățean și Liceul Economic E.S. Nitti) însoțiți de un cadru didactic, profesor de limba și literatura română, și documentaristul sau bibliotecarul instituției de învățământ.

Pentru această activitate am realizat, împreună cu documentaristul liceului, ing. Voichița Bercea, un material didactic și metodic, o prezentare PowerPoint⁵ care cuprinde următoarele informații: explicarea termenului de plagiat, extrase din legea dreptului de autor, capitolul *Cartea – instrument al muncii intelectuale (Noțiuni teoretice privitoare la elementele care alcătuiesc o carte; Termeni consacrați care se folosesc pentru introducerea notelor în josul paginii, Bibliografia unei lucrări; Fișa bibliografică; Extrasul; Nota de studiu de lectură; Citarea în corpul lucrării)*, exemple realizate de elevi, imagini din timpul Concursului „Nu plagiatului!” și rezultatele obținute de grupele care au concurat.

În acest cadru am prezentat activitățile

desfășurate pe parcursul derulării proiectului și materialul metodic mai sus amintit, apoi elevii din cele 9 grupe și-au susținut lucrările realizate în cadrul proiectului cu ajutorul unor prezentări PowerPoint. Pentru a sublinia diversitatea tematică a lucrărilor enumerăm titlurile acestora: *Primăvara arabă, Personajele operei lui Ion Luca Caragiale, Universul, Boli transmisibile pe cale sexuală, Viața în patru moduri (baschet, fotbal, gimnastică și volei), Spania, Religia în societatea modernă, Impresionismul și Clisura Dunării*.⁶ Materialele realizate de elevii liceului nostru s-au bucurat de aprecieri elogioase din partea participanților la activitatea de diseminare a proiectului. La sfârșit s-au acordat diplome.

La final de proiect. Din corespondența cu elevii. Impresii

Impresiile elevilor participanți la proiect ne-au fost transmise pe cale electronică. Aceștia au considerat proiectul „o experiență plăcută” conștientizând faptul că „trebuie să te informezi din cărți, să scoți ideile principale, nu să dăm un search pe Google și apoi copy paste...”; „Acțiunea a decurs bine, am avut ocazia să facem cercetări în domenii de cunoaștere interesante, domenii care, poate, ar fi rămas neexplorate pentru mult timp. Așa, putem considera eseu ca fiind începutul unui studiu mai complex pe care unii dintre noi, posibil, îl vom continua, când vom avea timp. De asemenea, am putut să comunicăm mai mult între noi, în prima fază, apoi între noi și dumneavoastră.”; „proiectul a fost un succes în sensul că am reținut mult mai bine ceea ce am învățat la clasă despre

documentarea și elaborarea unei lucrări, despre tehnoredactarea în Word, decât dacă m-aș fi uitat pur și simplu peste greșelile corectate de dumneavoastră. De asemenea, mi-a făcut plăcere să lucrez în echipă cu colegi din alte clase și să aud alte puncte de vedere. Am apreciat faptul că atmosfera din timpul concursului a fost relaxată.”; „Din acest proiect am avut doar de învățat și am câștigat foarte multă experiență muncind în echipă. Cu toții am realizat cât de important este să lucrezi cu ideile tale, să-ți folosești aptitudinile și să nu copiezi. Fiecare lucrare ar trebui să fie proprie, iar munca intelectuală și efortul să fie mai apreciate.” Un elev analizează participarea la proiect din perspectiva beneficiilor pe care le aduce munca în echipă astfel: „Perioada în care am realizat proiectul a fost una frumoasă, în care am încercat pe cât am putut să ne împărțim sarcinile între noi, să verificăm ce am scris și să ne gândim cum va fi structurat eseu. Fiecare s-a ocupat de cei trei zei din mitologia greacă pe care i-a ales. Apoi ne-am întâlnit acasă la una dintre noi și am finalizat lucrarea. Am rămas cu amintiri frumoase, am învățat să colaborăm mai bine, să realizăm un eseu, să integrăm citate în corpul unei compuneri ș.a. Mi-a plăcut faptul că am putut să ne alegem singuri tema proiectului nostru. Sper că vor mai exista astfel de proiecte și pe viitor!”

Tot pe cale electronică, la finalul proiectului, le-am transmis elevilor mesajul meu pe care îl reproduc mai jos, în loc de concluzie.

Timișoara, 13.12.2012

Dragii mei colaboratori,

Vă felicit pe toți pentru că ați dat dovadă de seriozitate, perseverență și sârguință în realizarea sarcinilor pe care le-ați avut de îndeplinit pe toată perioada desfășurării proiectului nostru.

Sper că ați avut satisfacții și că v-am convins că atunci când dorești cu adevărat să faci un lucru de calitate îl poți duce la bun sfârșit. Muncind împreună am realizat lucruri frumoase și folositoare.

M-aș bucura dacă cu acest proiect am reușit să vă conving că puteți să faceți o muncă intelectuală onestă prin care să câștigați respectul colegilor, profesorilor și, în viitor, al șefilor, al celor de care va depinde cariera voastră.

Vă mulțumesc!

Prof. Ileana Ioanovici

Note

¹Cf. Oprescu, Daniela, *Tehnologia informației și a comunicațiilor*, manual pentru clasa a IX-a, București, Editura Niculescu, 2004.

²Despre lecturile particulare și evaluarea acestora am vorbit în comunicarea cu titlul *Lista bibliografică – între constrângere și libertate*, publicată în vol. *Lectura. Repere actuale*, Lucrările simpozionului național de didactica limbii și literaturii, ediția a V-a, 3-4 decembrie 2004, p. 199.

³Grupele de elevi configurate acum fac astfel un exercițiu pregătitor pentru realizarea portofoliilor în vederea prezentării studiilor de caz prevăzute în programa școlară pentru clasa a XI-a.

⁴Fișele bibliografice, extrasele și notele de studiu, realizate pe baza fondul de carte al bibliotecii liceului, reprezintă pentru profesor o pârgă de verificare a raportului dintre bibliografia consultată de elevi și materialul redactat de aceștia. Pentru biblioteca școlii se realizează, prin acest proiect, bibliografii tematice care pot fi consultate pe site-ul acesteia.

⁵Prezentarea PowerPoint poate fi consultată în CDI și folosită ca material didactic auxiliar de profesorii de limba română din liceu.

⁶Toate materialele rezultate în urma proiectului stau la dispoziția elevilor și a profesorilor care doresc să le folosească în cadrul unor activități organizate în Centrul de Documentare și Informare al liceului.

Abstract. SAY NO TO PLAGIARISM! How to form and consolidate the abilities of intellectual work. An interdisciplinary school project How can we „tame”

or even cast away the fears and the emotions which we experience when facing a blank sheet of paper? Can these emotions become pleasant, stimulating, and even creative? The answer is positive if we admit the importance of a continuous exercise of intellectual work which starts in school and continues throughout the entire life. Reading abilities, the techniques of working with a book, the abilities to edit and to use desktop presentations, all these are formed during the school years and play a decisive role in such a project. The project „Say NO! To Plagiarism!” which took place at the Grigore Moisil High-school in Timișoara during the first semester of the school year 2012-2013, addressed to the pupils in the 11th grade. Its main purpose was to strengthen the skills of intellectual work acquired throughout the school years and, implicitly, to fight against plagiarism. **Key words:** intellectual work, interdisciplinarity, plagiarism.

Ileana Ioanovici este profesoară la Liceul Teoretic Grigore Moisil, Timișoara. ileana60@yahoo.co.uk

DREPTUL DE A INTRA ȘI DATORIA DE A IEȘI

Marilena Șerban

1. Preambul

Deși nu fac parte din generația Homo Zappiens, definită de W. Veen și B. Vrakking drept „o nouă generație de copii, născuți după 1990, care nu au cunoscut niciodată o lume fără internet, [...] care acționează într-o cultură cibernetică globală bazată pe multimedia”¹, am câteva dintre trăsăturile acesteia, de vreme ce folosesc intens trei dispozitive despre care se spune că au avut o importanță primordială în formarea ei: telecomanda, mouse-ul și telefonul mobil. Gândirea și comportamentul mi-au fost influențate de ele, dar păstrează și particularitățile lui Homo Sapiens sau ale educației tradiționale la care am fost expusă. De aceea, voi adopta o poziție despre care vorbea Pierre Bourdieu în *Despre televiziune*: „una dintre marile probleme ale sociologilor este aceea de a evita să cadă într-una dintre cele două iluzii simetrice, iluzia «nemaivăzutului» și iluzia «neschimbării»”²; nu sunt sociolog și nici jurnalist – cei la care se referă autorul francez – dar îmi doresc să evit pericolul pe care îl subliniază, acela de a ajunge să mă minunez de lucruri deloc de mirare și să nu mă mir de lucruri cu adevărat bulversante.

Nu mă mai minunez de tehnologia ultimilor ani, constat că ea a intrat definitiv în existența mea: scriu zilnic e-mailuri, comunic cu elevii sau colegii pe grupuri de discuții, mă uit la pozele de pe Facebook ale prietenilor, folosesc telefonul mobil, caut permanent materiale multimedia pe care să le folosesc ca mijloace de învățare, mi-am făcut un abonament online la o revistă culturală etc. Mi-am dorit foarte mult „permisul de conducere a calculatorului”, să îl supun, de fapt, fascinată de posibilitățile pe care mi le oferă ca om și ca profesor. M-am bucurat că am dreptul și posibilitatea de a intra în această lume a tehnologiei.

Mai nou, vorbesc din ce în ce mai puțin la telefon, trimit foarte rar SMS-uri, nu deschid

calculatorul în concediu, nu pot citi de plăcere la computer, când iau notițe, foarte rar, adică, pierd litere pe drum sau scriu indescifrabil, nu public poze pe Facebook etc. Constatând că, de fapt, căzusem în capcana primei iluzii, cea a „nemaivăzutului”, m-am regăsit în titlul unui capitol din cartea aceluiași Pierre Bourdieu, *Dreptul de a intra și datoria de a ieși*³. Cum drumul către „iluzia neschimbării” era închis, conștientă că trecusem, deja, prin schimbare și îmi folosisem *dreptul de a intra*, am rămas într-o etapă meditativă, făcând un pas înapoi, înțeles ca o *datorie de a ieși* din lumea tehnologiei, pentru a-mi echilibra perspectiva.

2. Ce ar trebui să ne îngrijoreze?

Un e-mail primit de la un părinte preocupat m-a convins și mai mult de necesitatea acestui pas. Parte a unui folclor virtual, acesta era despre o selecție a celor mai interesante răspunsuri la întrebarea „Ce ar trebui să ne îngrijoreze?”⁴, printre cei care au participat la acest exercițiu mental numărându-se laureați ai premiului Nobel, fizicieni celebri, psihologi, biologi și autori de succes din numeroase țări. Am regăsit și referiri la grijile noastre, ca profesori, în relație cu generația digitală.

Nicholas Carr⁵ – despre care nu știu nimic, dar o să caut pe Google ☺ – este îngrijorat de interacțiunea cu timpul, în contextul apariției noilor tehnologii care ne formează o acută intoleranță la așteptare, răbdarea fiind, pe de altă parte, atitudinea care a generat cele mai profunde experiențe și produse culturale. Ca o paranteză, deși olandezii care l-au scos pe piață pe Homo Zappiens vorbesc despre eficiență, nu despre pierderea răbdării, francezul Bourdieu, limitându-se la televiziune, are o replică dură: „Avem de-a face, în acest caz, cu un vechi topos al discursului filosofic: este vorba de opoziția pe care Platon o stabilește între filosoful care dispune de timp și oamenii din *agora*, din piața publică, ce se manifestă sub presiunea urgenței. Ceea ce afirmă el, în mare, este că sub presiunea urgenței nu se poate gândi. [...] televiziunea privilegiază un anumit număr de *fast-thinkers* care propun *fast-food* cultural.”⁶ În aceeași linie, Thomas H. Benton, în *Chronicle of Higher Education*⁷, spunea că: „Educații au o datorie morală: încurajarea inteligenței”, iar despre studenții americani, cei pentru care